

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף ע'
הדף היומי בהלכה: סימן קנ"ג מסעיף א' עד סעיף ה'
המוסר היומי: שמי"ל חלק ב' פרק כ"ו מ'וזהו מה' עד 'והנה אמרו'

לוח
לימוד
יומי

משנכנס אב ממעטים בשמחה

ענייני היום

האם מותר לתפור תיקונים בבגד ישן? ומה הדין לגבי הטלת ציצית בבגד בתשעת הימים?

תפירת בגדים, תיקונים ורכישתם בתשעת הימים

אין לתפור בגדים חדשים ולא לקנותם בתשעת הימים, מפני השמחה שבדבר. חייט לא יקבל הזמנות חדשות מיהודים בימים אלו, ואף ההזמנות שקיבל לפני ראש-חודש, ימעט בהכנתן כפי אפשרותו, ויש אוסרים לעסוק בהן מכל וכל; אולם, לחייט התופר עבור גויים, והדבר מפורסם, מותר לכתחילה אף לקבל עבודות חדשות בימים אלו ולהשלימן. תיקון בגדים ישנים בתשעת הימים - נחלקו הפוסקים אם הוא מותר לכתחילה או רק במקרה שאין בגד אחר ללבוש, אולם שינוי מידת הבגד, או תפירת בגד חדש מפיסות בד של בגד ישן, אסורות לכל הדעות. כמו כן, סריגה, רקימה וכדומה, אסורות בימים אלו, אך יש מקלים בכך בעת הצורך; ולימוד תפירה ללא יצירת בגד כלשהו - מותר, וכן הטלת ציצית בבגד - מותרת. [סימן תקנא, סעיפים א-ב ז, ס"ק א, ב, יא, יד, מו, נא ונב, שעה"צ ס"ק א, ב, ט, יג ונה וביה"ל ד"ה ונהגו; ביאורים ומוספים דרשו, 1, 13,

[57, 58, 61, 62, 64 ר"ב 66]

משנכנס חודש אב ממעטים בשמחה, כלומר שאין עוסקים בדברים המשמחים כלל, ויש אומרים שמותר לעסוק בדברים המשמחים, אך יש למעט בהם. דין זה הוא עד לאחר תשעה באב, ויש שכתב - עד לאחר י' באב. ויהודי שהוגשה כנגדו תביעה משפטית בידי גוי, ישתדל לדחות את המשפט עד לאחר תשעה באב, כיון שהזמן מסוגל להפסד לישראל, ויש אומרים - עד לראש חודש אלול.

כחלק מחובת המיעוט בשמחה, אסרו חז"ל לעשות מספר דברים מראש-חודש ועד לאחר תשעה-באב, ומהם: 1. קניה ומכירה שיש בהן שמחה, כגון קניית כלי כסף, רהיטים גדולים וכדומה; ויש אומרים שיש למעט בקניה ובמכירה מכל סוג שהוא, ובזמננו אין מחמירים בכך; 2. בנייה שאינה נצרכת למגורי הבונה, אלא להנאה או לרחבות בעלמא; 3. נטיעה להנאה, כעצי נוי וכדומה. וכל אלו מותרים לצורך מצוה, או למניעת הפסד, וכל-שכן למניעת סכנה.

• שבעה להסתלקותו לשמי רום של רב האי גאון צדיק וחסיד, הגאון רבי משה מרדכי (ב"ר מאיר) חדש זצ"ל, ראש ישיבת 'אור אלחנן'.

• בשנת של"ב נתעלה לשמי רום קדוש ישראל רבינו יצחק ב"ר שלמה לוריא אשכנזי, האריז"ל זיע"א.

• בשנת ת"ש נפטר הגאון האדיר רבי חיים עוזר (ב"ר דוד שלמה) גרודזינסקי זצ"ל.

האם מותר לקנות ריהוט משומש מבית הכנסת?

הלכה פסוקה היא: "מעלין בקודש ואין מורידין", דהיינו, אסור להשתמש בחפץ קדושה לצורכי חול, ואף לא לצורך קדושה הפחותה מקדושתו של החפץ. ואף כשמכרו חפץ של קדושה, אסור להשתמש בתמורתו לרכישת חפץ שקדושתו פחותה. דין זה, יש אומרים שהוא מן התורה, ויש אומרים שהוא מדרבנן, ויש שמסתפק בדבר. יתרה מזו, אף מכירת חפץ של קדושה לצורך רכישת חפץ אחר שקדושתו שווה, אסורה מדרבנן; ואף אם כבר מכר את החפץ - רבים מהפוסקים אוסרים לרכוש בו חפץ שקדושתו שווה, אלא אם כן מדובר בספר תורה, שאין קדושה למעלה מקדושתו, ולכן מותר לרכוש בדמיו ספר תורה אחר; אך יש מתירים. [סעיף ב' וד, ס"ק ב, ג, י' ו' יא, וביה"ל ד"ה ויש; ביאורים ומוספים דרשו, 5]

מה קדוש יותר: ספר מודפס של חמשה חומשי תורה או נביא הכתוב על גבי קלף?

כאמור, אסור להשתמש בחפץ קדושה לצורך קדושה הפחותה מקדושתו של החפץ, או לרכוש בדמיו חפץ שקדושתו פחותה. בגמרא ובדברי הפוסקים נמנו חפצי הקדושה המצויים בשבע מדרגות של קדושה, וזהו סדרם מן הקל אל החמור: א. בית כנסת. ב. בית מדרש, ארון הקודש וה'בימה', (ויש שמסתפק אם קדושת בית המדרש חמורה כשל ארון הקודש). ג. הכיסויים השונים לספר התורה - 'מעיל', 'מטפחת', וכיוצא בהם. ד. ספרי נביאים וכתובים מודפסים. ה. ספרי נביאים וכתובים הכתובים על גבי קלף כספר תורה, וספר מודפס הכולל את כל חמשה חומשי תורה. ו. חומש הכתוב בפני עצמו על גבי קלף כספר תורה, כפי שהיה מצוי בעבר, וספר תורה פסול. ז. ספר תורה. [סעיף א-ב, וס"ק ה-ו; ביאורים ומוספים דרשו, 6 ו-9; וראה שם, 11]

האם מותר להסב אולם לימוד של ישיבה לבית כנסת?

כאמור לעיל, קדושת בית מדרש - דהיינו מקום המיוחד ללימוד התורה, בין אם מתפללים בו ובין אם לא - חמורה מקדושת בית כנסת, המיועד רק לתפילה. ולכן אסור להפוך בית מדרש, כגון אולם הלימוד של ישיבה, לבית כנסת המיועד רק לתפילה. ומקום פרטי שבעליו ייעדוהו ללימודו, ואינו עומד לרשות הציבור, אינו קדוש כבית המדרש של רבים, אך חלה עליו קדושה מסוימת; ונחלקו הפוסקים אם קדושה זו חמורה מקדושת בית הכנסת, שווה לקדושתו, או פחותה הימנו. ויש מהפוסקים שהורה כי בזמננו נחשבים רוב בתי הכנסת גם כבית המדרש, כיון שהם מיועדים גם ללימוד ולומדים בהם. [סעיף א, ס"ק א, ושעה"צ ס"ק א; ביאורים ומוספים דרשו, 1 ו-3]

אתמול למדנו

- אסור מן התורה להשחית חלק מבנין בית המקדש, או אחד מכליו. וכך הדין גם ביחס לבית הכנסת, הנחשב ל'מקדש מעט' - שאסור להשחית אפילו אבן אחת מכתליו, או אחד מכליו.
- איסור השחחת בית הכנסת וכליו האמור לעיל, הוא רק כשהדבר נעשה בדרך השחתה, אולם כשהדבר נעשה לשם תיקון ובנין, אין בו איסור.
- אסור להרוס מבנה ישן של בית כנסת עד להקמת מבנה חדש. וגם לאחר הקמת המבנה החדש, אסור להורסו אלא במקרה שיש בכך תועלת למבנה החדש.

מחר נלמד

- ערכו מגבית לרכישת ספרי נביאים - האם מותר לרכוש סידורים בכספי המגבית?
- ערכו מגבית לרכישת ספר תורה ונותר עודף - האם מותר להשתמש בו לבניית גדר לחצר בית הכנסת?
- האם 'נתפסת' קדושה בכספי ביטוח המשולמים לאחר גניבת ספר תורה?